

ประวัติความเป็นมาของวรรณะศูทร

ก่อนที่จะกล่าวถึงวรรณะศูทร ผู้วิจัยใคร่ขอกล่าวถึงความเป็นมาของระบบวรรณะโดยย่อ เพื่อผู้อ่านจะได้เข้าใจเรื่องราวของวรรณะศูทรอย่างละเอียด

ความหมายของคำว่าวรรณะ

1. คำว่าวรรณะมีความหมายว่าสี

คำว่าวรรณะมาจากธาตุ วฤ (vr̥) ซึ่งแปลว่า "ปกปิด, ปกคลุม" ¹ เมื่อเป็นเช่นนี้ คำว่าวรรณะโดยรูปศัพท์แล้ว ก็น่าจะหมายถึงสิ่งที่ปกคลุมห่อหุ้มร่างกาย และในระยะแรกอาจจะหมายถึงสีผิวเพียงเท่านั้นก็ได้ อย่างไรก็ตาม คำว่าวรรณะในความหมายว่าสีก็มีมาแล้วแต่โบราณ ในคัมภีร์ฤคเวทเอง วรรณะที่แปลว่าสีมีใช้อยู่หลายครั้ง เช่น กล่าวถึงสีของยามราตรีและรุ่งอรุณว่ามีต่าง ๆ กัน ² หรือกล่าวถึงโสมเทพว่าอาบสีอันสว่างโชติ ³

¹ Sir Monier Monier - Williams, A Sanskrit - English Dictionary (London : Oxford University Press, 1899), p. 924.

² RV. 1.73.7.

naktā ca cakrurusasā virūpe kṛṣṇam ca varṇamaruṇam ca
saṃ dhuh //

³ RV. 9.97.15.

eva pavasva madirah madāya uda apābhasya namayam vadha
asnāih/pari varṇam bharamānah rusamtaṃ gavyah nah ...

ความหมายในคัมภีร์ฤคเวทที่ขยายความกว้างกว่าความหมายตามรูปศัพท์ โดยหมายถึงสี่ของบุคคลที่รวมกันเป็นเหล่าก็มีกล่าวไว้ชัดเจน เช่น ในคัมภีร์ฤคเวท บทที่ 3.34.9 ที่ว่า "พระอินทร์ได้ทรัพย์สมบัติ คือ ทองมากมาย พระองค์มาทัสยู และให้ความคุ้มครองแก่สี่อารยัน (āryam varṇam)"¹

ในกรณีที่อ้างถึงนี้มีได้บอกว่า ชนเผ่าอารยันนั้นมีสี่ผิวอะไร แต่พอจะกล่าวได้ว่า ผู้ประพันธ์คงจะถือว่า ชนเผ่าอารยันคงจะมีการรวมพวกกันอยู่แยกจากคนอื่นเผ่าหนึ่ง ซึ่งเรียกในบทคัมภีร์นี้ว่า "ทาสะ" และ "ทัสยู" การใช้ศัพท์วรรณะ เป็นเครื่องแยกเผ่าชนนี้คงจะต้องตีความว่า ลักษณะเด่นที่ตรงข้ามกันระหว่างชนเผ่าอารยันและทาสะและทัสยูนั้น คงจะได้แก่ "สี" ซึ่งก็น่าจะหมายถึงสีของผิวหนัง โดยที่ชาวอารยันน่าจะมีผิวหนังสีขาว และเผ่าทัสยูจะมีผิวหนังสีคล้ำหรือสีดำ²

¹ RV. 3.34.9.

hiranyayamuta bhogam sasānahatvī dasyūnprāryam
varṇamāvat //

² RV. 9.41.1.

2. คำว่าวรรณะหมายถึงชุมชนอารยัน

ในบางแห่งคำว่า วรรณะ มีความหมายเฉพาะชาวอารยันเท่านั้น¹ เช่น ในคัมภีร์ฤคเวท มีข้อความที่ผู้สวดขอพร เทวดาทิ้งหลายให้ขับไล่วาตะและนำ "วรรณะ" ไปสู่ความสุข² ซึ่งบุคคลฝ่ายตรงข้ามกับวาตะและเป็นผู้ที่ เทวดาช่วยเหลือก็คืออารยัน ดังนั้น คำว่าวรรณะในที่นี้จะหมายถึงเฉพาะวรรณะอารยันเท่านั้น

ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ คำว่าชาวอารยันหมายถึง ชนผิวขาวพวกหนึ่งที่พูดภาษาหนึ่ง ที่อยู่ในตระกูลอินเดียนยุโรป (Indo - European) เป็นพวกเร่รอนเลี้ยงสัตว์อยู่ทางเอเชียกลางและเอเชียตะวันตก บริเวณเปอร์เซียและเมโสโปเตเมีย ชนพวกนี้ได้อพยพมาสู่ดินแดนทางภาคตะวันตกเฉียงเหนือของประเทศอินเดีย โดยผ่านทางช่องเขาฮินดูกูช แต่บางพวกก็มาทางทะเลจากอ่าวเปอร์เซีย แล้วเดินทางโดยเรือเล็ก ๆ ขึ้นมาตามลำน้ำสินธุ ชาวอารยันพวกนี้เรียกว่าชาวอารยันอินเดีย (Indo - Aryan) มีรูปร่างสูงใหญ่ ผิวขาว ในชั้นแรกพวกนี้ได้ตั้งหลักแหล่งอยู่บริเวณภาคตะวันตกเฉียงเหนือของประเทศ ซึ่งปัจจุบันคือภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศอัฟกานิสถาน

เสาวภา เจริญขวัญ, "ประเพณีการแต่งงานของอินเดียในสมัยพระเวท" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต แผนกวิชาภาษาตะวันออก บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2520), หน้า 7.

²
RV. 1.104.2.

devāso manyum dāsasya ścamante na ā vaksantsu vitāya
varnam //

มีข้อความปรากฏในคัมภีร์ฤคเวทหลายตอนที่ทำให้สามารถสรุปได้ว่า ชาวอารยันได้รบพุ่งแย่งชิงดินแดนจากทาสะและทัสยู โดยที่ชาวอารยันเป็นฝ่ายมีชัยชนะ¹ มีข้อความในบทสวดที่ขอให้พระอินทร์ช่วยชาวอารยันต่อสู้กับพวกทาสะและทัสยูหลายครั้ง²

3. คำว่า วรรณะหมายถึงชาวอารยันและชาวพื้นเมือง

ทั้งที่ฝ่ายอารยันและฝ่ายทาสะและทัสยู เป็นศัตรูกัน ในครั้งก่อน แต่เมื่อชาวอารยันได้รับเอาทาสะและทัสยูมาอยู่ในสังคมของตนในฐานะเชลยศึก เป็นเวลานาน ความเป็นศัตรูกันก็คงจะลดลงไปบ้าง ในคัมภีร์ฤคเวทบทที่ 1.104.2 ที่กล่าวอ้างมาแล้วนั้น คำว่า "วรรณะ" หมายถึงชาวอารยันโดยเฉพาะ แต่ในคัมภีร์ฤคเวทบางบทในสมัยหลัง ๆ เช่น ในบทที่ 1.179.6 คำว่า "วรรณะ" มีความหมายถึงหมู่คนและหมายถึงทั้งชาวอารยันและชาวพื้นเมือง ข้อความที่อ้างถึงในคัมภีร์ฤคเวทตอนนี้มีว่า "ฤๅษีอัสติชยะบำรุงวรรณะทั้งสอง"³

¹ RV. 5.34.6, 2.20.6, 2.12.4, 4.16.10, 6.25.2, 10.148.2.

² RV. 2.11.18; 2.11.19; 4.30.14, 15; 4.32.16; 5.33.4; 6.18.3; 6.25.2; 6.45.24; 8.87.6; 8.87.6.

³ RV. 1.179.6.

agastyah khanamanah khanitraih prajāmapatyam balamicchamanah/
ubhāu varnāvrsirugrah puposa satyā deveśvāsiso jagāma //

แต่อย่างไรก็ตาม นักปราชญ์บางคนเชื่อว่าได้มีชาวอารยันอพยพเข้ามา
ก่อนหน้าชาวอารยันพวกนี้¹ ชาวอารยันพวกหลังเป็นชาวอารยันที่แคว้นคัมภีร์ฤคเวทชั้น
ชาวอารยันพวกนี้คงจะต้องต่อสู้กับชาวอารยันที่อพยพเข้ามาก่อน ๆ เพราะมีบทสวด
หลายบทในคัมภีร์ฤคเวทที่กล่าวว่า ชาวอารยัน (ซึ่งคงหมายถึงชาวอารยันพวกหลัง)
ขอให้พระอินทร์และพระวรุณช่วยเหลือพวกตนต่อสู้กับศัตรูทั้งที่เป็นอารยันและทาสะและ
ทัสยู²

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่า คำว่าวรรณะมีความหมายว่าสี และความแตก
ต่างที่สำคัญของชาวอารยันกับทาสะและทัสยูซึ่งเป็นชาวพื้นเมืองเดิม คือ สีผิว คำว่า
วรรณะจึงเป็นคำที่แบ่งชาวอารยันจากทาสะและทัสยูมีฐานะทางสังคมต่ำกว่าชาว
อารยัน ดังนั้น คำว่าวรรณะจึงมีความหมายเกี่ยวข้องกับฐานะของบุคคลใน
สังคมด้วย

¹ Albrecht Weber, The History of Indian Literature, trans.
John Mann and Theodore Zachariae. The Chowkhamba Sanskrit Series,
7th. ed. (Varanasi : The Chowkhamba Sanskrit Series Office, 1974),
VIII : 19.

Weber ให้ชื่อชาวอารยันที่อพยพเข้ามาก่อนหน้านี้ว่า Pre - Aryans.

² RV. 6.22.10.

yayā dāsānyāryāni vrtrā karo vajrintsutukā nāhusāni //

RV. 6.60.6.

hato vrtrānyāryā hato dāsāni satpati/hato visvā apa dvisah//

นอกจากนี้ยังมีหลักฐานอ้างอิงอีก เช่น RV. 7.83.1, 8.24.27, 10.83.1.

ความเป็นมาของระบบวรรณะ

เมื่อระบบวรรณะมีจุดเริ่มต้นมาจากความแตกต่างทางผิวพรรณและเชื้อชาติของชาวอารยันและทาสและทาสย์ ในชั้นแรกสังคมอินเดียโบราณจึงมีเพียงสองวรรณะคือ วรรณะของชาวอารยัน¹ และวรรณะของทาสและทาสย์ พวกทาสและทาสย์เป็นผู้นับใช้ของชาวอารยัน ซึ่งแสดงถึงฐานะทางสังคมของพวกทาสและทาสย์ว่าต่ำกว่าชาวอารยันโดยทั่วไป จึงอาจกล่าวได้ว่า ระบบวรรณะในครั้งแรกเป็นการแบ่งตามฐานะทางสังคม แต่ในสมัยต่อมา ระบบวรรณะเป็นการแบ่งตามหน้าที่ ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากความคิดของชาวอารยันแต่เดิมก็เป็นได้ ที่มีการแบ่งหน้าที่การทำงานสำหรับบุคคลในสังคม

แม้ว่าคัมภีร์ฤคเวทจะไม่ได้กล่าวระบุเฉพาะเจาะจงถึงเรื่องการแบ่งหน้าที่เพื่อทำงานในสังคมอยู่ก่อนก็ตาม ข้อความต่าง ๆ ที่ปรากฏในคัมภีร์อาจจะตีความได้ว่า ได้มีการแบ่งหน้าที่การทำงานต่าง ๆ ในชุมชนอยู่แล้ว คือ มีผู้ทำหน้าที่ทางศาสนาทางการรบบป้องกันและปกครองชุมชน ส่วนประชาชนอื่น ๆ ก็ทำกิจการงานต่าง ๆ เช่น เพาะปลูก เลี้ยงสัตว์ หอผ้า เป็นช่างไม้ ฯลฯ เพื่อบำรุงเลี้ยงคนทั้งสองประเภทนี้ ดังที่ปรากฏในคัมภีร์ฤคเวทบทที่ 8.35.16 - 18 ว่า ขอให้เทพอัศวินจง

---

¹ และเมื่อเวลาผ่านไป ระบบสังคมของอินเดียโบราณมีลักษณะตายตัว บุคคลในวรรณะของอารยัน ซึ่งประกอบไปด้วย บุคคลที่ทำหน้าที่ทางศาสนา บุคคลที่เป็นนักรบและนักปกครอง รวมทั้งชาวเมืองทั่วไป ก็ได้มีการแบ่งเป็นวรรณะขึ้น คือ วรรณะพราหมณ์ วรรณะกษัตริย์ และวรรณะแพศย์

รักษาบุคคลผู้ทำหน้าที่ทางศาสนา บุคคลผู้ปกครอง และนักรบรวมทั้งประชาชน¹ และ
ในบทที่ 1.113.6 ที่กล่าวถึงลักษณะเด่น ๆ ของบุคคลแต่ละหน้าที่ คือ นักรบเป็นผู้มี
อำนาจ บุคคลที่ทำหน้าที่ศาสนา มีจิตใจสูงด้วยศีลธรรม ประชาชนทำงานเพื่อทรัพย์
สมบัติและทำงานหนัก² และเมื่อชาวอารยันรับทาสและทาสยุเข้าไว้ในสังคมของ
ตน ได้จัดให้มีหน้าที่รับใช้ชาวอารยัน ซึ่งก็คือศูทรในสมัยต่อมา

ความหมายของคำว่าศูทร

คำว่าศูทรนี้ นักเขียนพจนานุกรมที่สำคัญคือ เซอร์ โมนีเยร์ โมนีเยร์-วิลเลียมส์
(Sir Monier Monier-Williams) ถือว่ารากศัพท์ยังเป็นที่สงสัย³ แต่ความน สิวรัม
อาปเต (Vaman Shivram Apte) นักเขียนพจนานุกรมอีกท่านหนึ่งให้ที่มาของคำศัพท์

¹
RV. 8.35.16 - 18.

brahma jinvatamuta jinvatam dhiyo ...

ksatram jinvatamuta jinvatam nr̥n ...

dhenūrjinvatamuta jinvatam viśo ...

²
RV. 1.113.6.

ksatrāya tvam śravase tvam mahiyā istāye tvamarthamiva

tvamityāi /

³
Sir Monier Monier-Williams, A Sanskrit - English Dictionary,

นี้ว่า มาจากธาตุ สฺจ (śuc) อันแปลว่า โศกเศร้า¹ ซึ่งตรงกับผู้ประพันธ์เวทานต-
 สุตร ผู้วิเคราะห์คำศัพท์นี้ โดยอ้างเรื่องราวในคัมภีร์ฉานโทคยอุปนินิษิต ที่กล่าวถึง
 ความโศกเศร้าของชานศรุตติ² ส่วนนักประวัติศาสตร์อินเดียท่านหนึ่ง คือ วิธุเศษ (Vidhusekhar Sastri)
 มีความเห็นว่า คำว่าศูทรนี้มีได้เป็นคำในภาษาสันสกฤต
 โดยแท้ แต่มาจากคำว่า กษุทร (ksudra) อันมีความหมายว่า เล็กน้อย³

ตามความเห็นของผู้วิจัย ความเห็นของผู้ประพันธ์เวทานตสุทรไม่น่าเชื่อถือ
 เท่าใดนัก เพราะคำว่าศูทรนี้มีเข้ามาตั้งแต่สมัยคัมภีร์สังหิตา แต่เรื่องราวที่เวทานต-
 สุตรใช้อธิบายคำว่าศูทรนั้น เกิดขึ้นในสมัยคัมภีร์อุปนินิษิต ซึ่งอยู่ในระยะเวลาหลังจาก
 คัมภีร์สังหิตามาก ส่วนความคิดของวิธุเศษนั้น ก็พอจะมีเหตุผลเป็นที่น่าเชื่อถือ เพราะ
 ความหมายของคำว่า เล็กน้อยก็เทียบได้กับฐานะทางสังคมของศูทร

¹ Vaman Shivarm Apte, The Practical Sanskrit - English Dictionary, 3d.ed. (Delhi : Motilal Banarsidass, 1965), p. 924.

² V.S. 13.34.

³ Vidhusekhar Sastri, Indian Antiquary, Vol. 60., 1922 -
 Śūdra อ้างถึงใน Chitra Tiwari, Śūdras in Manu (Delhi : Motilal
 Banarsidass, 1963), p. 14.

นักปราชญ์ที่สำคัญ คือ คัมภิลิว ครูก (W. Crooke) ไม่ได้สนใจเรื่องความหมายของคำ แต่คิดว่าคำนี้น่าจะเป็นชื่อของชนเผ่าที่อาศัยอยู่แถบกลุ่มแม่น้ำสินธุ ที่ชาวอารยันครอบครอง¹

ประวัติความเป็นมาของวรรณะศูทร

คัมภีร์ฤคเวท อันเป็นคัมภีร์ที่เก่าแก่ที่สุดของชาวอินเดีย กล่าวถึงศูทรเพียงครั้งเดียว คือ ในบทปุรุชสูตตะซึ่งไม่มีรายละเอียดมากนัก อย่างไรก็ตาม คัมภีร์นี้ได้กล่าวถึงชนพวกหนึ่งมีชื่อว่า ทาสะและทัสยูหลายครั้ง โดยกล่าวว่า ชนพวกนี้เป็นศัตรูของชาวอารยัน ดังที่ผู้วิจัยได้กล่าวมาข้างแล้วในหัวข้อความเป็นมาของระบบวรรณะ

คัมภีร์ฤคเวทยังมีข้อความที่กล่าวถึงลักษณะบ้านเมืองของทาสะและทัสยูไว้ว่า พระอินทร์ทำลายป้อมปราการของทาสะ² ป้อมปราการเหล็กของทัสยู³ และป้อม

¹ W. Crooke, "Sūdra," Encyclopaedia of Religion and Ethics XI (1920) : 914.

² RV. 2.20.7.
sa vrtrahemdrah kṛsnayoniḥ puramdarō dāsīrāirayadvi /
RV. 1.103.3.
sa jātūbharmā śraddadhānah ojah puro vibhimdannacaradvi
dāsīh /

³ RV. 2.20.8.
prati yadasya vajrim bāvhardhurhatvī dasyūnpura āyasīrnitārīt//

ปรากฏในฤๅกโยไมรวาง 7 ป้อมของทาสะ¹ จึงอาจกล่าวได้ว่า ชนเผ่าทาสะและ
ทัสยูนี เป็นชนเผ่าที่มีความเจริญไม่น้อย อยู่รวมกันเป็นชุมชนใหญ่และมีบ้านเมืองที่แข็งแรง
ในขณะที่ชนชาวอารยัน เป็นพวกที่ยังไม่ตั้งหลักแหล่งที่แน่นอน

ชนเผ่าทาสะและทัสยูนีคงจะมีอาชีพเลี้ยงสัตว์ จากการที่คัมภีร์ฤๅกเวทกล่าว
ว่า พระอินทร์ไต่ฝูงวัวจากทาสะและทัสยูนี² นอกจากนี้ ชนพวกนี้ก็คงร่ำรวย เพราะ
คัมภีร์ฤๅกเวทกล่าวถึงพระอินทร์ไต่ทรัพย์สมบัติ คือ ทองมามากมายจากพวกทัสยูนี³

¹
RV. 6.20.10.

sapta yatpurah śarma śaradīrdardhandāsīḥ purukutsāya
śikṣan //

²
RV. 5.33.4.

purū yatta imdrasamtyukthā gave cakarthorvarāsu yudhyan /
RV. 10.48.2.

aham indro rodho vakso atharvanastritāya gā
ajanayamaheradhi / aham dasyu'bhyah pari nrmnamā dadē gotrā śikṣan
dadhīce mātariśvane //

³
RV. 3.34.9.

หรือมีบทสวดขอให้พระอินทร์ช่วยให้ชนเดาอารยันได้ทรัพย์สินสมบัติจากทาสะ¹

ลักษณะทางร่างกายของทาสะและทาสฺย เท่าที่ปรากฏในคัมภีร์ฤคเวท คือ
 นีวคัม² และจุมกแมน³ ซึ่งต่างกับชาวอารยัน เพราะชาวอารยันมีนืวชา⁴

¹
RV. 2.11.19.

sanema ye ta uktibhistaramto viśvāḥ sprdha āryena
 dasyūn /

RV. 8.40.6.

api vṛśca purānavadvratateriva gusipatamojo dāsasya
 daṃbhya / vaṣaṃ tadasya saṃbhṛtaṃ vasviṃdreṇa vi bhajemahi...

²
RV. 9.41.1.

pra ye gāvo na bhūrṇayastvesā āyaso akramuḥ/ ghnantaḥ
 kṛṣṇāmāpa tvacaṃ //

³
RV. 5.29.10.

anāso dasyūramṛṇo vadhena ni duryoṇa āvrṇānmrdhravācaḥ//

⁴
คูวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ หน้า 10.

เมื่อชาวอารยันรบนะทาสะและทศยุ ให้นำเอาชนพวกนี้เข้ามาอยู่ในสังคม
ในฐานะผู้รับใช้ ดังปรากฏข้อความในคัมภีร์ฤคเวท¹ ส่วนคัมภีร์ในสมัยต่อมา ก็กล่าว
ว่าศูทรมีหน้าที่รับใช้² และในคัมภีร์สังหิตาบางแห่ง เช่น ยชวเวทสังหิตา อถรรพ-
เวทสังหิตา เมื่อต้องการกล่าวคำว่าประชาชน ก็ใช้คำว่า ศูทร และอารยะ
(sūdrāyāu)³ ซึ่งแสดงว่า ในสมัยนั้นมีบุคคลสองพวก คือ อารยัน และศูทร ข้อ
ความเหล่านี้ทำให้ผู้วิจัยคิดว่า ศูทรน่าจะไม่ใช่ชาวอารยัน แต่น่าจะเป็นทาสะและทศยุ
มาแต่เดิม

ตามความคิดของ อัลเบรคท์ เวเบอร์ (Albrecht Weber) นั้น ศูทรมี
กำเนิดมาจากชาวอารยัน โดยอธิบายว่า ศูทรประกอบด้วยบุคคลสามพวกด้วยกัน คือ
ชาวอารยันที่อพยพเข้ามาก่อน แต่ไม่มีหลักฐานมั่งงัด พวกนี้เวเบอร์เรียกว่า ชาว-

¹ RV. 7.86.7.

aram dāso no mīlahuṣe karānyaham devāya bhūrṇaye'
nāgāh /

RV. 10.62.10.

uta dāsā pariviṣe smaddiṣṭi goparīnasā yaduṣtur vaśca
māmahe //

² AB. 7.29.

...anyasya preṣya...

³ Maurice Bloomfield tr. Hymns on the Atharvaveda.

The Sacred Books of the East. Vol. VIII. ed. F. Max Müller

(London : The Oxford University Press, 1897), p. 402.

อารยันที่อพยพเข้ามาครั้งแรก หรือรุ่น Pre - Aryans พวกที่สองได้แก่ชาวพื้นเมือง (Non - Aryans) และพวกที่สาม คือ ชาวอารยันที่อพยพเข้ามาครั้งหลัง แต่ไม่ยอมรับลัทธิพราหมณ์¹ อย่างไรก็ตาม เวเบอร์ เสนอความคิดนี้ขึ้นมาแต่ไม่ได้อ้างเหตุผลสนับสนุน ผู้วิจัยเข้าใจว่า ความคิดของเวเบอร์บางส่วนอาจมีอิทธิพลต่อนักศึกษาอินเดียบางคน เช่น จิตระ ทิวารี (Chitra Tiwari) ผู้ซึ่งเสนอความคิดขึ้นมาว่า ศุทรนั้นต้องเป็นชาวอารยัน โดยยืนยันว่าศุทรมิใช่ทาสและทาสย์ โดยอ้างว่าในคัมภีร์ฤคเวทไม่มีข้อความใดกล่าวว่ เทพเจ้าทำร้ายศุทรทั้งเช่นทำร้ายทาสและทาสย์ และการที่ศุทรมีชีวิตอยู่ในขณะที่อารยันมีผิวขาว ก็ได้เป็นความแตกต่างทางเชื้อชาติ แต่มองในแง่ความบริสุทธิ์และเพราะฤๅษีสำคัญ ๆ ก็ล้วนแต่มีผิวดำ เช่น กษะโธลูษะ วัตสะ และสตัยกาม ชาพาล ทิวารีอ้างคัมภีร์ต่าง ๆ มาสนับสนุน คือ อ้างคัมภีร์ฤคเวทว่า ศุทรก็เกิดจากปุรุษะเช่นเดียวกับวรรณะอื่น ๆ อ้างคัมภีร์ภควัทคีตาว่า วรรณะทั้งสี่เกิดมาจากพระเจ้าองค์เดียวกัน และอ้างคัมภีร์มนุสมฤติว่า ในสังคมอารยันมี 4 วรรณะ และทั้ง 4 วรรณะนี้ตั้งแต่พราหมณ์ลงไปถึงศุทรต่างก็เป็นชาวอารยันด้วยกันทั้งนั้น ทิวารีพยายามอธิบายว่า ทาสและทาสย์นั้นอยู่นอกวรรณะทั้ง 4²

แต่อย่างไรก็ตาม ความคิดของทิวารีนั้นมีน้ำหนักน้อย ข้อมูลต่าง ๆ ที่ยกมาบางทีก็ขัดกันเอง ดูเหมือนเขาพอใจเพียงเพื่อจะพิสูจน์ว่า ศุทรนั้นต้องเป็นชาวอารยัน ผู้ยอมรับนับถือศาสนาและความเชื่อของชาวอารยันมาตั้งแต่ต้น เขาได้พยายามจะ

¹ Albrecht Weber, The History of Indian Literature,
tr. John Mann and Theodore Zachariae. The Chowkhamba Sanskrit
Series, 8 : 19.

² Chitra Tiwari, Sūdras in Manu, pp. 9 - 15.

พิสูจน์ว่า นิวคัม นิวชาว หมายถึงความบริสุทธิ์ นอกจากนี้ การอ้างอิงของทิวารี ก็เป็นการอ้างโดยไม่คำนึงถึงรายละเอียด เช่น เมื่อกล่าวว่า ฤๅษีบางตอนที่สำคัญ ๆ ก็มีนิวคัม นั้น ถ้าเราจะค้นดูในคัมภีร์พราหมณะและอุปนิษัตแล้ว จะเห็นได้ว่ามิได้มีข้อความกล่าวถึงนิวคัมนิวชาวเลย มีข้อความกล่าวแต่เพียงว่า ฤๅษีเหล่านี้เกิดจากมารดาที่เป็นศุทฺรเท่านั้น¹ การที่ทิวารีอ้างว่าฤๅษีเหล่านี้ต้องเป็นชาวอารยัน เพราะมีโอกาสศึกษาพระเวทก็มีน้ำหนักน้อย ผู้วิจัยเห็นว่า อันที่จริงในสมัยนั้นระบบวรรณะ ยังไม่มีกฎเกณฑ์ที่เข้มงวดมากนักต่างหาก สังคมจึงยังคงยอมรับลูกของชายพราหมณ์ กับหญิงศุทฺรเข้าศึกษาพระเวท และผู้ที่มีความสามารถก็อาจจะตั้งตนเป็นฤๅษีหรือพราหมณ์ได้ นอกจากนี้ การที่คัมภีร์ฤคเวทกล่าวว่าศุทฺรเกิดจากปฐมสุกตะนั้นก็ได้แสดงว่า ศุทฺรจะต้องเป็นคนเชื้อชาติเดียวกับชาวอารยัน เพราะความคิดนี้อาจเป็นเพียงการที่คนอินเดียโบราณต้องการที่จะหาคำตอบในเรื่องที่มาของสิ่งต่าง ๆ ในโลกนี้เท่านั้น อีกประการหนึ่ง นักปราชญ์ที่สำคัญ เช่น อาร์เธอร์ แอนโธนี แมคโดเนล (Arthur Anthony Macdonell) ก็ให้ความเห็นว่า บทสวดบทนี้เป็นบทสวดที่แต่งขึ้นในสมัยหลังสุดของคัมภีร์ฤคเวท² ซึ่งก็เป็นระยะเวลาที่ชาวอารยันได้รับชาวพื้นเมืองเข้ามาอยู่ในสังคมของตนแล้ว เช่นเดียวกับในสมัยที่แต่งคัมภีร์มนุสมฤติและภควัทคีตา

¹ AB. 2.19, KB. 12.1.3, Ch.Up. 4.4.

² Arthur Anthony Macdonell, A Vedic Reader for Students,

8th. Indian imp. (Madras : Oxford University Press, 1972), p. 195.

กำเนิดของศุทรในวรรณคดีพระเวท

วรรณคดีพระเวทมีข้อความกล่าวถึงกำเนิดของศุทรหลายครั้ง ในระยะเวลาต่อมาข้ออ้างต่าง ๆ เหล่านี้ ส่วนใหญ่มาจากแนวความคิดเดิมในปुरुษสูทตะ¹ แต่มีรายละเอียดและการเรียกชื่อแตกต่างกันไป และอาจสรุปความคิดเกี่ยวกับกำเนิดของศุทรจากวรรณคดีสันสกฤตได้ดังนี้ คือ

1. ศุทรเกิดจากเท้าทั้งสองของปुरुษะ²

ปुरुษะมีความหมายในปัจจุบันว่า คน แต่ในคัมภีร์ฤคเวทบทที่ 10.90 ปुरुษะหมายถึงผู้มีชีวิตชนิดหนึ่งที่มีรูปร่างใหญ่โตมาก มีศีรษะพันศีรษะ มีตาพันตา มี

¹ ยกเว้นความคิดในคัมภีร์โมคตรายณีสंहिता 4.1.3 และโตคติรียพราหมณะ 3.2.39 ที่กล่าวว่าศุทรเกิดจากอัสติ และในคัมภีร์โตคติรียพราหมณะ 1.2.6.7 ที่กล่าวว่า ศุทรเกิดจากอสุร

² RV. 10.90.12.

... padbhyāṃ sūdro ajāyata //

คัมภีร์บทนี้ได้กล่าวถึงกำเนิดของวรรณะอื่น ๆ ดังนี้คือ ปากของปुरुษะเป็นพราหมณ์ แขนทั้งสองเป็นราชันย์ ขาทั้งสองเป็นไวศยะ ดังข้อความดังต่อไปนี้

Brāhmano' sya mukham āsīd bāhū rājanyaḥ kṛtaḥ / urū tadasya yadvāisyaḥ ...

คัมภีร์อื่น ๆ ที่กล่าวถึงกำเนิดของศุทรตรงกับปुरुษสูทตะมี วาซลเนยีสंहिता บทที่ 31.11 อถรรพเวทสังหิตา บทที่ 19.6.9 และอื่น ๆ

เท้าพันเท้า เมื่อนอนบนพื้นโลก ปกคลุมโลกทุกด้าน และยื่นเลยโลกไป 10 นิ้ว¹
 ปुरुषะเป็นปฐมสัตว์ที่เทวะทั้งหลายนำมาประกอบพิธี "บวงสรวง" ซึ่งสิ่งที่บวงสรวง
 คว้ยการบวงสรวง"² จากการบวงสรวงนี้ทำให้เกิดสรรพสิ่งในโลกนี้³ คือ
 สัตว์ต่าง ๆ มีม้าและสัตว์ที่มีฟัน 2 แถวอื่น ๆ วัว แพะ และแกะ วรรณะทั้ง 4
 พระจันทร์ พระอาทิตย์ พระอินทร์ พระอัคนี พระวายุ อากาศ ห่องฟ้า พื้นดิน และ
 ทิศทั้ง 4⁴

เป็นที่น่าสังเกตว่า ศุภรเกิดจากเท้าของปुरुษะ ซึ่งในข้อนี้อาจแสดงความ
 คิดของผู้แต่งว่า เนื่องจากศุภรมีฐานะทางสังคมต่ำกว่าความคคลในสามวรรณะแรก
 เพราะมีกำเนิดจากคนต่างเชื้อชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นผู้ที่ถูกจับเป็นเชลย
 เพราะแพ่งสงคราม จึงกล่าวว่เกิดจากเท้าซึ่งเป็นส่วนที่ต่ำที่สุดของร่างกาย หรือ

¹ sahasrāsīrṣā puruṣaḥ
 sahasrākṣaḥ, sahasrapāt /
 sa bhūmim viśvato vṛtvā
 aty atisthad daśaṅgulam //

² ...yajñena yajñam ayajanta devās...

³ ในครั้งนั้นยังไม่มีภรรยาล่วงถึงโลกและจักรวาลมาก่อน ปुरुษะสูงตะเป็นมทที่
 าว่คว้ยความเป็นมาของโลกลและจักรวาล (Cosmology) โดยถือว่าโลกและจักรวาล
 เกิดมาจากปुरुษะ

⁴ RV. 10:90.

เป็นเครื่องแสดงว่าศูทรต้องทำงานหนัก เพราะเท่าเป็นส่วนที่แข็งแรงที่สุดของร่างกาย¹ ในขณะที่วรรณะพราหมณ์เกิดจากปาก จึงเป็นผู้สั่งสอนวิชาความรู้ วรรณะกษัตริย์เกิดจากแขนจึงเป็นนักรบและนักปกครอง ส่วนวรรณะแพศย์คือชาวเมือง เกิดจากขาของปุรุषะ จึงเป็นผู้ทำการงานทั่ว ๆ ไป และเป็นผู้จรรโลงวรรณะพราหมณ์และวรรณะกษัตริย์

อนึ่ง การที่วรรณะศูทรต้องทำงานหนักอาจเป็นเครื่องแสดงว่า ศูทรถือกำเนิดมาจากทาสและทาสย์ เพราะเมื่ออารยันรชนะชนพวกนี้ก็ได้จับมาเป็นเชลยและได้ให้ทำงานหนัก เนื่องจากในระยะเวลาอันเป็นเวลาที่ชาวอารยันกำลังสร้างบ้านเมือง จึงได้ใช้เชลยช่วยทำการงาน

2. ศูทรเกิดจากประชาชน²

ประชาชนคือ เทวะผู้สร้างสรรพสิ่งในโลกนี้ ในคัมภีร์พระเวทอื่น ๆ เช่น ไทตติรียสังหิตา เช่นเดียวกับปุรุษะในคัมภีร์ฤคเวท ความคิดที่ว่าศูทรเกิดจากเท้าของประชาชนคิดได้แนวมมาจากปุรุษะสูงตะ เพราะทั้ง 2 บทนี้ได้กล่าวถึงกำเนิดของวรรณะทั้งสี่คล้ายคลึงกันมากเพียงแต่กำเนิดของวรรณะกษัตริย์และวรรณะแพศย์

¹ Ralph T.H. Griffith tr. The Hymns of the Rgveda (Delhi : Motilal Banarsidass, 1973), p. 603.

² TS. 7.1.1.6.

Prajāpatir akāmayata "prajāyeya" iti

... pattah ekaviṅśam niramimīta

... śūdro manuṣyāṇām ...

มีความแตกต่างกันบ้างเล็กน้อย คือ ในปुरुสูทะวรรณะกษัตริย์เกิดจากแขน แต่ใน
 ไตตติรียสังหิตา บทที่ 7.1.1.6 วรรณะกษัตริย์เกิดจากอกและแขน และวรรณะแพศย์
 ในปुरुสูทะเกิดจากขา แต่ในไตตติรียสังหิตาเกิดจากส่วนกลาง ¹

3. ศูทรเกิดจากอสูร ²

ในคัมภีร์ฤคเวทสมัยแรก ๆ คำว่าอสูรที่มีความหมายในคัมภีร์ หมายถึง
 เทวะ เช่นเดียวกับคำว่า อหุระ (ahura) ในคัมภีร์อะเวสตะ (Avesta) ³ ของ
 ชาวอิหร่านโบราณ แต่ในคัมภีร์ไตตติรียสังหิตาและคัมภีร์สมัยหลัง คำว่าอสูรหมายถึง
 ปีศาจ และเป็นศัตรูของเทวดา ⁴ คัมภีร์ไตตติรียพราหมณะ บทที่ 1.2.6.7 ที่กล่าว
 ว่า ศูทรเกิดจากอสูรนั้น ผู้วิจัยมีความเห็นว่าผู้แต่งให้ความหมายของคำว่าอสูรว่า
 ปีศาจ เพราะพราหมณ์คงไม่กล่าวว่าศูทรเกิดจากเทวดาเป็นแน่ เนื่องจากในประโยค
 ใกล้เคียงกันก็กล่าวไว้ว่า พราหมณ์เกิดจากเทวดาอยู่แล้ว ⁵ นอกจากนี้ ข้อความนี้

¹
 ... mukhatas ... brāhmaṇo ...
 ... uraso bāhubhyām ... rājanyo ...
 ... madhyataḥ ... vāisīyo ...

²
 TB. 1.2.6.7.
 dāivyo vāi varṇo brāhmaṇaḥ asuryyo sūdraḥ

³
 Arthur A. Macdonell, Vedic Mythology (Delhi :
 Motilal Banarsidass, 1974), p. 156. และ RV. 1.24.14.

⁴
 Ibid.

⁵
 ดูเชิงอรรถที่ 2

ยังแสดงว่า ศุทฺรคือทาสะและทัสยอีกด้วย เพราะในคัมภีร์ฤคเวทมีข้อความกล่าวว่า อสูรเป็นทาสะและทัสย เช่นในบทที่ 6.13.4, 6.26.5 กล่าวถึง สมพรณูมีชื่อ เรียกว่าทาสะและทัสย และในบทที่ 6.18.8 กล่าวถึงสมพรณูเกี่ยวข้องกับปิปรุซึ่งเป็นอสูร ในบทที่ 8.32.2 กล่าวว่า ปิปรุเป็นทาสะและในบทที่ 10.138.3 กล่าวว่าปิปรุเป็นอสูร ในบทที่ 4.30.5 และ 6.47.21 กล่าวว่าววจินเป็นทาสะ และในบทที่ 7.99.5 กล่าวว่า ววจินเป็นอสูร¹ ดังนี้ เป็นต้น นอกจากนี้ การที่ เปรียบเทวดาเป็นกลางวัน และอสูรเป็นกลางคืน² อาจเป็นสัญลักษณ์ว่า ชาวอารยันมีผิวขาว และศุทฺรมีผิวดำ ซึ่งเป็นลักษณะของทาสะและทัสย (ดูหน้า 18 เจริงอรรรถที่ 1)

---

¹ Pandurang Vaman Kane, History of Dharmasāstra, Vol. II. part I, 2d.ed. (Poona : Bhandarkar Oriental Research Institute, 1974), p. 26.

² TS. 1.5.9.2.

4. ศุภรเกิดจากอัสต¹

คติอินทียโบราณเพ่งเล็งถึงการครองชีพ ซึ่งมีน้ำและฝนเป็นสิ่งสำคัญ จะเห็นได้จากบทสวดในคัมภีร์ฤคเวทหลาย ๆ บทที่กล่าวสวดอ้อนวอนพระอินทร์ให้ ทำลายงูใหญ่ชื่อ วฤตระที่ปิดกั้นเมฆและฝน² ในระยะเวลาต่อมา การค้นรณในเรื่องนี้ลดน้อยลงไป ชาวอินทียจึงได้เริ่มคิดถึงเรื่องชีวิต และความเป็นมาของการสร้างโลกและจักรวาล

ความคิดทางนามธรรมเกี่ยวกับโลกและจักรวาลมีมาแล้ว ตั้งแต่ในสมัยฤคเวท คัมภีร์ฤคเวทบทที่ 10.129 กล่าวถึงความคิดเกี่ยวกับความมีความเป็น ซึ่งใช้คำว่า สัต (sat) และความไม่มีไม่เป็น ซึ่งใช้คำว่า อสัต (asat) โดยกล่าวว่า "ในเบื้องต้นแรกอัสตหามีไม่ และสัตก็มิได้มีเช่นเดียวกัน"³ แล้วจึงได้กล่าวถึงความเป็นมาของโลก

1

MS. 4.1.3.

Leopold Von Schroeder, The Māitrāyaṇī Samhitā

(Leipzig: Commission Bei F.A. Brockhaus, 1886), IV.: 5.

... asato vāi eṣa sambhūto yacchūdraḥ ...

TB. 3.2.3, 9.

อ้างถึงใน J. Muir, The Original Sanskrit Texts, 2d.

(London: Trübner & co., 1872), I : 21.

2

RV. 1.51.4., 2.30.2., 3.32.14. และอื่น ๆ

3

RV. 10.129.1.

... na sad āsīn no sad āsīt tadānim ...

ในคัมภีร์ในสมัยต่อมา คำว่าอัสถมีความหมายในทางไม่ดี¹ ดังนั้น
ผู้ประพันธ์คัมภีร์บทนี้จึงให้เหตุผลว่า เมื่อศุทฺรเกิดจากอัสถ ศุทฺรก็จึงไม่ควรเรียกมันที่ใช้
ในพิธีอัคนิโหตระ²

5. ศุทฺรเกิดจากพรหม³

พรหม คือ เทวะผู้สร้างสิ่งต่าง ๆ ในโลก อาจปรากฏในรูปร่างของ
พระอัคนิหรือพฤษปะตี กำเนิดของศุทฺรจากพรหม ไม่ต่างกับกำเนิดของบุคคลในวรรณะ
กษัตริย์และวรรณะแพศย์

¹ Monier - Williams, A Sanskrit - English Dictionary,
p. 118.

² ... agnihotram eva na duhyāt śūdraḥ ...

³ Br. Up. 1.4.11.

Hari Nārāyaṇa Apatē, The Brhadāranyaka Upanisad
(Śālivāhanaśakābdāḥ : Anandāśramamudrāṇa, 1836), pp. 172 -
173.

Brahma vāi'idam agre āsīd ekam eva ...

... tad śreyo rūpam aty asṛjata kṣattram ... sa

viśam asṛjata ... sa śāudram varṇam asṛjata ...

6. ไม่กล่าวถึงผู้สร้างศุทฺร กล่าวถึงแต่อธิบดี (อธิบดี) ของศุทฺร¹

อธิบดีของวรรณศุทฺร เป็นผู้เดียวกับอธิบดีของวรรณแพศย์ คือ กลางวันและกลางคืน ในที่นี้อาจแสดงความคิดของผู้แต่งว่า ให้กำเนิดของศุทฺรเป็น เช่นเดียวกับแพศย์

สรุปได้ว่า กำเนิดของศุทฺรถือตามแนวปรัชญาสุกตะเป็นส่วนใหญ่ ในกรณีนี้ผู้ให้กำเนิด คือ ประชาชาติ ก็เป็นความคิดแนวเดียวกับปรัชญาสุกตะ เพราะประชาชาติก็คือผู้ให้กำเนิดสรรพสิ่งในโลกเช่นเดียวกับปุรุษะ แม้ในสมัยต่อ ๆ มา นักปราชญ์ก็ยังยึดถือความคิดนี้อยู่ เช่น มนุ กล่าวถึงกำเนิดของวรรณะทั้งสี่ว่าเกิดมาจากส่วนต่าง ๆ ของร่างกายของพรหม ส่วนความคิดที่แตกต่างออกไป คือ กล่าววาศุทฺรเกิดจากอัสตและอสุร ก็พบแต่เพียงในคัมภีร์ไมตรายณีสังหิตา และไตตติรียพราหมณะเท่านั้น

เมื่อพิจารณาจากกำเนิดของศุทฺรในวรรณคดีพระเวทจะเห็นได้ว่า ผู้ประพันธ์ก็คิดกันศุทฺรไว้คนละพวกกับบุคคลในสามวรรณะแรก เช่น ถ้ากล่าวถึงของสองสิ่ง เช่น สัต และอัสต ศุทฺรก็ต้องเกิดมาจากอัสตซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่ดี หรือเมื่อกล่าวถึงเหวคาและ

¹ TS. 4.3.10.

VS. 14.28.

Albrecht Weber ed. The White Yajurveda, Part I. The Vājasaneyi Samhitā (London : William and Norgate, 1852), p. 454.

śūdrāyāv asṛjyetām ahorātre adhipatnī āstām

ผู้สร้างไค้สร้างศุทฺรและอารยะขึ้นมา โดยมีกลางวันและกลางคืนเป็นอธิบดี

อสูร ศูทรก็ต้องเกิดมาจากอสูร ซึ่งเป็นผู้ที่ไม่ดีเช่นกัน ถ้าหากว่าจะกล่าวถึงกำเนิดของวรรณะต่าง ๆ ว่าเกิดมาจากสิ่งเดียวกัน เช่น ปुरुหรือประชาบดี ศูทรก็ต้องเกิดมาจากส่วนที่ต่ำที่สุดของร่างกาย ทั้งความคิดที่ว่า ศูทรเกิดจากอสูรนั้น ก็แสดงว่าเคิมที่ศูทรคือทาสะและทัสย อันเป็นชนพื้นเมืองของอินเดีย ทั้งยังแสดงว่าศูทรมีฐานะตรงข้ามกับพราหมณ์ผู้มีฐานะสูงสุดในสังคมด้วย เพราะคัมภีร์กล่าวว่าพราหมณ์เกิดจากเทวดา ทั้งเทวดาและอสูรก็เป็นศัตรูกัน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย